

מערך שיעור הכיתה השווה

כתיבה: ד"ר אדוה ברקוביץ' - רומנו

מטרות

התלמידות והתלמידים יכירו דרכים שונות לקדם שוויון מגדרי ומוגנות בכיתה ובבית הספר
התלמידים והתלמידות יתחייבו למלא אחר הכללים באמנת "הכיתה השווה"

ציוד

פוסטר הכיתה השווה
שלטים קטנים כמספר התלמידות/ים: שלט "הכי כן" בצבע ירוק ושלט "הכי לא" בצבע אדום.

פתיח

היום נכיר את אמנת "הכיתה השווה" שמטרתה קידום שוויון מגדרי ומוגנות בכיתה שלנו.

דיון

- מהי לדעתכם אמנת "הכיתה השווה"? למה צריך אמנה כזו?
- האם הכיתה שלנו אינה שווה?
- תנו דוגמאות למצבים בהם יש שוויון ומצבים בהם אין שוויון בכיתה שלנו בין בנים לבנות. מה לגבי מגדרים נוספים (על רצף הזהויות הלה"טביות), האם כלפי כולם יש שוויון?
- האם בכיתה שלנו מתקיים מרחב בטוח לכל אחד.ת להיות מי שהיא/ הוא ולהביע את עצמו.ה באופן שהיא/ הוא רוצה? (למשל, האם בנים יביעו רגשות של פגיעות, האם בנות יביעו תחרותיות או עניין במקצועות מדעיים?)

בואו נבחן את עצמנו - האם הכיתה שלנו שיוויונית?

נקריא כל משפט מהפוסטר - כל אחת.ד.י.תצביע האם הכלל הזה מתקיים אצלנו בכיתה באמצעות שלטים- הכי כן או הכי לא.
לאחר כל משפט נסביר מדוע הוא כתוב באמנה:

נשתמש בשפה רב מגדרית. נפנה לקבוצה בלשון רבות ורבים.

השפה העברית היא שפה מגדרית (בניגוד לאנגלית בה רב המילים הן זהות לזכר ולנקבה). מחקרים מראים כי פנייה לקבוצה רק בלשון זכר בע"פ ובכתב פוגעת בבנות. בנות מקבלות ציון נמוך יותר במבחנים הכתובים בלשון זכר ופחות משתתפות כשפונים אליהן בלשון זכר. לכן חשוב לשלב שפה רב מגדרית בכתב ובע"פ ולהנכיח את נוכחותן של הבנות. ננהג כך גם בשילוט בית הספר (למשל ציטוטים מעוררי השראה או כללי הכיתה, תעודת סוף שנה ועוד)

נאפשר זה לזו להיות מי שאנחנו ללא ציפיות מגדריות ביחס להתנהגות, תחביבים, צבעים ולבוש

אנחנו, כחברות וכחברים, משפיעות.ים רבות על כל אחד.ת מהתלמידים.ות בכיתה. אנחנו מפעילים.ות לחץ חברתי על מה זה אומר להיות בן או להיות בת - בהערות קטנות או בכינויי גנאי - אנחנו משמרים סטראוטיפים כלפי התנהגות מקובלת של בנות ושל בנים. הלחץ החברתי הזה בעיקר פוגע בכל מי שאינה רוצה להתנהג כמו בני.בנות המגדר שלו.ה - למשל בת שאוהבת כדורגל או בן שאוהב ריקוד - הן.ם יחששו להיות מי שהן.ם בגלל החשש מנידוי והשפלה ולעיתים רבות יותר על חלום או כישרון. התפקיד שלנו, ככיתה שווה, הוא לצמצם את הלחץ החברתי ואף לגלות אחריות חברתית כשמישהו.י מפעיל לחץ חברתי.

תכנית הלימודים תנכית דמויות מגוונות באופן שיווינו בתכנים ובנראות הבית ספרית

נבחן ביחד את תכנית הלימוד באופן ביקורתי, נשים לב לספרי הלימוד - לתוכן ולדמויות, נשים לב אם בשיעורים המיקצועיים (למשל היסטוריה, מדעים וספרות) הזכרו נשים, האם דמויות נשיות מוצגות על קירות בית הספר? מחקרים מראים כי בתכני הבגרות בספרות כלולים יותר יוצרים גברים וכי יש נטייה ללמד יותר על גברים כמו הרצל, בן גוריון, רבין וכדומה? ומה לגבי נשים? (ניתן לשלב בהמשך את השיעור של "נשים מעוררות השראה" של בונות אלטרנטיבה)

נדע ונבין שיש בינינו שונות מגדרית, פיזית ורגשית.

אנחנו מגוונים ומגוונות, כמו שאין עיניים זהות או טביעת אצבע זהה - כך גם האופי שלנו, המראה הפיזי, ההתנהגות שלנו - מגוונים. נאפשר מרחב בטוח להביע את הייחודיות שלנו.

נעמוד לצד מגדר אחר במאבק על אפליה מול גורמים חינוכיים חיצוניים.

נשים לב לאי שוויון ולמצבי אפליה מגדרית בבית הספר ונסייע האחת. לשנייה לייצר שוויון, כי שוויון מקדם את כולנו.

נתנגד לחלוקה מגדרית ממדרת בהפסקות, בטיוולים ובשיעורים.

בחלק מהמקרים הפרדה מגדרית כרוכה בהדרה וצמצום כלפי בנות - ולרוב היא נובעת מטעמי דת. במקרים אחרים הפרדה המגדרית נועדה לייצר מרחב בטוח לשיח למשל בסגויות עדינות כמו מיניות או פגיעה. לכן נשים לב מתי הפרדה מצמצמת ומדירה ונתנגד לה.

לא נתבייש להציב גבולות ונכבד את הגבול של האחרת.

מצבים בהם נחצה גבול של תלמידה הם מצבים שכיחים שקורים שעה שעה. החל מהפעלת לחץ חברתי על ילדה לבוא למסיבה, לשתות אלכוהול ועד מצבי פגיעה. כדי לאפשר מרחב מוגן בכיתה אנחנו נהיה מודעים ולזכות של כל אחדת להגדיר ולהגיד מהו הגבול ביחס למה מתאים או לא מתאים להן ונכבד גבול זה.

נדווח למבוגרת על כל מקרה של מצוקה.

אחריות החברתית יהסולידריות שלנו בכיתה השווה כוללת גם פנייה חעסרת מבוגרת בעת הצורך - מתוך הבנה כי מצבים מסוכנים דורשים סיוע של מבוגרת. ניתן לפנות באופן אנונימי לצוות או למוקדי סיוע און ליין.

נשמור על מרחב בטוח ונמגר אלימות על כל גווייה.

נביע עמדה ברורה של התנגדות לאלימות מכל סוג, גם אם היא מילולית בלבד, כמו טיפשה, נמנע מהערות לועגות, מאלימות פיזית או ממגע באיברים פרטיים.

לעל יסודי: נשמור על מרחב בטוח מהתנהגות שוביניסטית ומאלימות מילולית, פיזית ומינית.

נמנע מאלימות מילולית גם אם מדובר במילה שגורה כמו "הומו" (הזדמנות להסביר מדוע מילה זו היא לא קללה) או מבדיחות שהן שוביניסטיות. נגלה אפס סובלנות לאלימות מכל סוגיה.

איך נקדם את הכיתה השוויונית שלנו?

סקרנו כללים שונים להגיע לאידיאל של כיתה שווה ושמןנו לב שאנחנו לא מקיימים. את כל הכללים - לכן בואו נעלה רעיונות שיאפשרו לנו ליישם את האמנה לכיתה שוויונית?

אפשר לצפות בסרטון - Like a girl

על יסודי: נמגר החפצה האחדת כלפי השנייה

החפצה היא הפיכת אדם/אישה לחפץ - אובייקט. כשאני מחפיצה אדם/אישה, אני מפסיקה לחוש אמפטיה כלפיה. והסיכויי לאלימות גובר. לרב ההחפצה כוללת גם תפיסה של סקסואליזציה - הפיכת אדם/אישה לאובייקט מיני. לרב החפצה מופנית כלפי נשים, אך בהחלט יש עלייה גם בהחפצת גברים. התופעה הזו הולכת וגוברת בגלל התרבות המקדשת את מודל היופי והנראות וקשה מאוד שלא לקחת חלק בתרבות הזו. התפקיד שלנו ככיתה שווה לפתח חשיבה ביקורתית ביחס למיתוס היופי והחפצה - ולהוסיף, באופן מודע, התייחסות גדולה יותר לתכונות אופי וכישורים ולא רק לתכונות יופי.

נאפשר הבעת דעה לכל מגדר, נאפשר הזדמנות דיבור לכולן.ס.

מחקרים מראים כי בנים נוטים לדבר עוד לפני שגיבשו תשובה ובנוסף שמורות נטות לתת לבנים תורות דיבור רבים יותר. הרבה בנות מרגישות חוסר בטחון לטעות, להגיד דברים שאולי לא יהיו נכונים ב100%, בנים פחות חוששים לטעות. ההתנהגות הזו אינה מולדת, היא תוצר של הבניות חברתיות ביחס להתנהגות מצופה מבנים (להעז) לעומת הציפיות מבנות (להיות שקטות, לא לבלוט וגם לא לטעות). התפקיד שלנו ככיתה שווה היא לייצר סביבה בטוחה לכולן ולכולם לדבר, להיות מודעות.ים לכך שבנות צריכות עוד זמן להגיב ולאפשר תורות דיבור שוויונים.

נשלב בין מאפייני הלימוד השונים שלנו ונתנהג בסובלנות כלפי עבודה קבוצתית משותפת וכלפי עבודה פרטנית תחרותית.

מחקרים שונים מראים כי בנות מעדיפות למידה חברתית ולמידה בקבוצות המשלבת עבודת צוות ולמידה חווייתית. הן נוטות להצליח יותר כאשר אוירת הכיתה פחות תחרותית ומעודדת ומעודדת את כולם להביע את דעותיהם. תחושת תחרותיות המאפיינת בעיקר שיעורים במקצועות מתמטיקה ומדעים, גורמת לבנות להימנע מלהשתתף בדיונים כיתתיים. בנים, לעומת זאת, לרב, אוהבים את תחושת התחרותיות. ההבדלים האלה אינם מולדים, הם נובעים מתהליך החיברות ומהסללה מגיל הרך.

נשים לב שיש מספר משתתפים ומשתתפות שווה באירועים ובטקסים וייצוג לקבוצות אוכל' מגוונות.

הטייה מגדרית יכולה להיות לשני הצדדים. לעיתים כל הזמרות או הרקדניות בטקסים הן בנות והמנחה יהיה בן, לעיתים נציין רק דמויות גבריות ביום הזיכרון. נשים לב האם בקרב המרצים/ות המגיעים לבית הספר בנושאים שונים - הרב יהיו גברים? נדאג לייצוג שוויוני ומגוון של נשים וגברים מזההיות אתניות ודתיות שונות.

נשמיע קולות מגוונים ונקודות מבט שונות בסוגיות רבות.

נקודת מבט של כל אחד ואחת מאיתנו היא שונה והיא מושפעת מהמיקום החברתי שלנו - אם למשל אני הילדה הכי מקובלת בכיתה - העמדה שלי ביחס לבחירות במועצת התלמידים. ות תהיה שונה מהעמדה של ילד שאינו מקובל. אם אני התלמיד הכי חכם בכיתה העמדה שלי כלפי דחיית מועד המבחן תהיה שונה מתלמידה הכי חלשה. והעמדה שלי כתלמידה ביחס לשיעורי ספורט מעורבים לבנים ולבנות לעומת תלמיד. ככל שנאפשר לכולן להביע עמדה באופן בטוח נשפיע באופן מאוזן ונדאג לקבל מענה לנקודת המבט של יותר תלמידות.ים בכיתה.

נחלק באופן שיויוני את המרחבים בבית הספר

מחקרים מראים כי קיים אי שוויון בחלוקת המרחבים הציבוריים בבית הספר - בעיקר בחצרות ובמגרשים - כך שהבנים לרב משתלטים על המגרשים. יתכן ובכדי לאפשר לבנות השתתפות פעילה במרחבים השונים, יש לחלק מראש את המגרשים באופן שיויוני ולא לחכות שהבנות יבקשו את המגרש. קיימו על כך דיון - היכן אין חלוקה שוויונית של המרחבים וכיצד נייצר יותר שוויון?

תיאור מקרה:

דניאל היא תלמידה בכיתה י' הלומדת במגמת פיזיקה. היא מאוד אוהבת את המקצוע ובחרה בו אחרי שנים של חוגי רובוטיקה ומחשבים. חודש לאחר תחילת השנה דניאל מודיעה למחנכת שלה שהיא פורשת מהמגמה ללא הסבר. לאחר שכנועים ושיחות דניאל הסכימה לשתף שקשה לה להיות רק עם שתי בנות שהן לא חברות שלה במגמה, היא מרגישה שהיא לא מספיק טובה בתחום והיא חוששת לשאול שאלות בכיתה שיעזרו לה להבין את החומר. החשש שלה נובע ממקרה שקרה בשבוע השני ללימודים: דניאל פיספסה את המשפט האחרון שהמורה אמרה כי לא הייתה מרוכזת. היא שאלה שאלה וחצי מהבנים לעגו לה ואמרו שהיא סתומה.

נתחו את המקרה. אילו כללים אינם מתקיימים בכיתה של דניאל? מה ניתן לעשות שונה ואיך?

לסיכום:

ציינו כי גם אתן, כמורות, מתחייבות. להשתדל לקיים אל האמנה, הציעו דרכים חיוביות להעיר אחת. לשנייה כשמישהו! לא מקיים את האמנה

תלו את האמנה בכיתה וחתמו עלי